

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Добростан Оксани Василівни «Адаптація організму студенток з різною масою тіла до процесу навчання», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук зі спеціальності: 03.00.13 – фізіологія людини і тварин

Актуальність теми дисертації.

Сучасний рівень освіти залучення до вищого навчання студентів із високими інтелектуальними здібностями. В той же час, прояв високого рівня розумової працездатності можливий за умов відповідного стану здоров'я людини. Одним з факторів що в значній мірі впливає на показники здоров'я є фізична активність людини. Фізична активність є природнім біологічним чинником, що впливає на морфо-функціональний розвиток організму, активацію адаптаційних механізмів пристосування до умов зовнішнього середовища, зміцнення здоров'я та запобігання виникненню захворювань.

Найбільш важливим етапом онтогенезу для морфо-функціонального розвитку організму людини є юнацький вік, на який, як правило, співпадає період навчання у вищому навчальному закладі. Адже, саме в цей період відбувається формування відповідних функціональних системи організму, відповідальних за виконання професійної діяльності.

Сучасний розвиток вищої школи характеризується інтенсифікацією навчального процесу, що вимагає формування високих психологічних і функціональних можливостей організму студентів. В той же час, порушення метаболізму, внаслідок поведінкових факторів приводить до зниження опірності організму до несприятливих факторів зовнішнього середовища, нервово-психічної стійкості до емоційних стресів під час навчання і екзаменаційних сесій, погіршення рівня розумової і фізичної працездатності. Найбільш ураженими особами внаслідок порушення метаболізму серед студентської молоді є дівчата. Адже у багатьох випадках поведінкові причини порушення метаболізму пов'язані

також із ендокринними порушеннями.

Одним з наслідків порушення метаболізму є наявність зайвої маси тіла. Серед існуючих досліджень практично відсутні дані про зв'язок між успішністю у навчанні та масою тіла студентів. Є лише поодинокі роботи, що свідчать про опосередкований зв'язок між розумовою і фізичною працездатністю людини.

Виходячи з вищезгаданого, виникає питання необхідності дослідження зв'язку маси тіла та функціонального стану організму студенток в динаміці навчального процесу.

Таким чином, дисертаційна робота Добростан Оксани Василівни «Адаптація організму студенток з різною масою тіла до процесу навчання» є актуальною.

Актуальність роботи також визначає той факт, що вона виконувалась згідно науково-дослідної роботи «Психофізіологічні зміни студентів та наукове обґрунтування індивідуального навчального навантаження» (№ державної реєстрації 0107U005824) на кафедрі анатомії фізіології та шкільної гігієни Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій з їх критичною оцінкою порівняно з відомими рішеннями.

Дисертація складається зі вступу, аналітичного розділу, методичного розділу, трьох розділів результатів досліджень, розділу аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновків, списку літератури, додатків.

Аналітичний огляд розкриває сучасний стан проблеми адаптації організму студентів до навчання.

Огляд літератури повністю відповідає суті дисертації, викладений логічно і розкриває питання зв'язку між масою тіла та функціонального стану організму. Розглядаються питання причин та наслідків пов'язаних надмірною та недостатньою масою тіла.

Для обґрунтування отриманих результатів автором застосовувалися роботи з фізіології функціональних станів (Баєвський Р.М., 2001; Медведєв В.И., 2003; Лизогуб В.С., 2008), вікової фізіології (Большова О.В., 2008; Корягін В.М., 2010; Горбась І. М., 2007), психогігієни (Горобей М.П., 2012; Пилипчук В.В., 2011; Ясько Л. В., 2014), психофізіології (Глазков Е.О., 2013; Кожевнікова Н.Г. 2009; Макаренко О.М., 2010.).

Методичний розділ присвячено висвітленню використаних у роботі методик дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано адекватні методи дослідження. Автор використовував електрокардіографія, варіаційна пульсометрію (за Р.М. Баєвським), антропометрію, тонометрію, оцінку фізичної та розумової працездатності, дослідження функціонального стану центральної нервової системи, методи гістологічних досліджень.

Автором проведено комплексне дослідження адаптації студенток з нормальною, надмірною та недостатньою масою тіла в динаміці навчального процесу та виявив зв'язок між масою тіла на процесом адаптації студенток першого курсу до навчання.

Встановлено, що наявність ожирінням супроводжується порушенням нормальної будови стінки тонкої кишки з ознаками запального процесу та осередкового фіброзу.

Цінним результатом дисертації є виявлені автором особливості зв'язку між регуляцією кардіоінтервалів та центральною нервовою системою. Автором виявлено кореляційний зв'язок між активністю парасимпатичного відділу автономної нервової системи та простої сенсомоторної реакції. З'ясовано, що у осіб з вищою швидкістю простої сенсомоторної реакції спостерігається активація парасимпатичного відділу автономної нервової системи. Виявлений факт свідчить про закономірність формування функціональної системи, відповідальною за процес навчання. Серед елементів цієї функціональної системи є властивості різних ієрархічних рівнів фізіологічної регуляції,

Таким чином, задачі, які поставлені у дисертації виконані у повному обсязі.

Достовірність і новизна отриманих результатів. Загалом, результати досліджень, отримані автором ретельно обґрунтовані і доведена їх достовірність. Висновки дисертаційної роботи в цілому відображають отримані результати і відповідають меті та завданням дослідження.

Автор провів комплексне дослідження вивчення адаптації студенток з різною масою тіла в умовах навчання.

У роботі отримано результати що доповнюють уявлення про небезпечний вплив надмірної та недостатньої маси тіла на організм студенток першого року навчання.

Практичне значення результатів досліджень. На основі проведеного дослідження та отриманих даних можна створювати відповідні навчальні програми для оптимізації процесу адаптації, на основі зниження рівня напруження регуляторних систем організму, профілактики психосоматичних захворювань, поліпшення загального стану здоров'я.

Результати дисертаційної роботи впроваджено в лекційні курси «Фізіологія людини і тварин», «Фізіологія адаптаційних систем», «Фізіологія та гігієна навчальної діяльності», «Теорія і методика фізичного виховання», «Методика викладання фізичного виховання у вищих навчальних закладах» в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова та при викладанні навчального курсу «Фізіологія рухової активності», «Фізична реабілітація в ендокринології» у Луцькому інституті розвитку людини університету «Україна».

Повнота викладення матеріалу дисертації в опублікованих працях і авторефераті. За матеріалами дисертації опубліковано 18 наукових праць, з них 7 статей у фахових виданнях України, 1 – у виданнях що належать до міжнародної наукометричної бази Scopus та 10 тез доповідей.

Рекомендації щодо використання результатів дисертації. Матеріали досліджень можна використати у практиці формування навчальних програм та в лекційних курсах вузів України, які готують спеціалістів у галузі біології, профілактичної медицини та валеології.

Результати дисертаційної роботи доцільно використовувати у навчальних та навчально-тренувальних закладах Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства молоді та спорту України, Академії педагогічних наук України.

Недоліки дисертації та автореферату щодо їх змісту й оформлення.

Оцінюючи в цілому дисертаційну роботу Добростан Оксани Василівни «Адаптація організму студенток з різною масою тіла до процесу навчання» позитивно, слід зупинитися на ряді положень, що потребують додаткових коментарів.

1. Отримавши результат, при якому у студенток із надмірною масою тіла на деяких етапах дослідження абсолютні значення САТ вищі, ніж у студенток із нормальною масою тіла. В результаті чого автор робить висновок, що збільшення маси тіла на 10 кг у згоджується із зростанням САТ на 6 мм рт ст., посиляючись на дані літературних джерел. Однак, не дивлячись на наявність достовірної різниці між групами студенток із різною масою тіла, абсолютні значення САТ не є критичними, і не зростають вище 120 мм рт ст (рис.3.6).

Вочевидь, що даний результат не достатньо обґрунтований, мова може йти лише про певну тенденцію.

2. На 82 с. є некоректний вираз, запозичений з статті Ісакова О.А. із співавт. (2013): «при розумовому навантаженні мозок не лише регулюючий але і працюючий орган».

3. Автором виявлено кореляційний зв'язок між показником ФРС (за Лоскутовою Т.Д.) та індексом напруження (ІН, за Баєвським Р.М.). За цим результатом автор стверджує про наявність напруження функціональної системи для реалізації простої сенсорної реакції (с.87). Однак, виникає питання, про яку функціональну систему йде мова? По-друге, отриманий результат лише свідчить про мобілізацію вегетативної регуляції ритму серця в умовах зростання рівня сенсомоторного реагування.

4. Виявлений кореляційний зв'язок між показником ПГМ та ІН автор інтерпретує як «прояв виснаження в структурах ЦНС відповідальних за когнітивну діяльність». Однак, показник ПГМ визначається за сенсомоторними реакціями на подразники різної модальності. Тому мова може йти лише про нейродинамічні функції, а не про когнітивні.

5. Викликає дискусію ствердження автора «значне ожиріння є додатковим фактором розвитку атеросклерозу». Адже сучасні дослідження вказують на той факт, що причини атеросклерозу є не лише у порушенні ліпідного обміну, але це є складний процес, насамперед, порушення нейрогуморальної регуляції, організму, що приводить до патологічних структурних змін.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Добростан О.В. «Адаптація організму студенток з різною масою тіла до процесу навчання», за своїми теоретичним і практичним рівнем відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затверджених Постановами Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 року та №656 від

19.08.2015 року, які пред'являються до кандидатських дисертацій, оскільки вона присвячена актуальному напрямку фізіології – дослідженню зв'язку між вісцеральними системами та центральною нервовою системою у студенток із різною масою тіла.

Наукові положення та висновки, сформульовані в дисертації, базуються на достатній кількості експериментальних досліджень, мають науково обґрунтований характер, логічно пов'язаний з отриманими результатами. Автореферат відображає зміст дисертації.

Висновок. Дисертаційна робота Добростан О.В. «Адаптація організму студенток з різною масою тіла до процесу навчання» є завершеним науковим дослідженням, що має як теоретичне, так і практичне значення, отримані нові науково обґрунтовані результати, відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.13 – фізіологія людини і тварин.

Професор кафедри медико-біологічних дисциплін
Національного університету
фізичного виховання і спорту України,
доктор біологічних наук,
професор

Г.В.Коробейніков

Підпис Г.В. Коробейнікова засвідчую
Нач. ВК _____

А.О. Степаненко